

ŹRÓDŁO NR 2

Nowożytność, HISTORIA POWSZECHNA (szkoła średnia)

Opis źródła.

List Marcina Lutra do żony, Katarzyny Luter, napisany został 4 października 1529 roku w Marburgu. Nawiązuje on do dysputy teologicznej, która odbywała się – co Luter zaznaczył w liście – w tym samym czasie w Marburgu. Udział w niej wziął również między innymi Ulrich Zwingli. Dysputa toczyła się wokół sporu o realną obecność Chrystusa w Komunii Świętej, pod postacią chleba i wina. Luter w liście do żony opisał ponadto dalszy plany podróży i wskazał, kto przebywał z nim w Marburgu.

Miejsce wydania.

D. Martin Luthers Werke. Weimarer Ausgabe (Sonderedition), Abteilung 3: Briefwechsel. Band 5, Weimar 2002, s. 153-154.

Miejsce przechowywania oryginału źródła.

Oryginał przechowywany jest prawdopodobnie w Archiwum Miejskim w Marburgu.

Tekst źródła.

Marcin Luter do swojej żony [Marburg, 4 października 1529 roku]

„Do mojego miłego i drogiego Pana Katarzyny Luterki, Doktorki, Kaznodziejki w Wittenberdze.

Łaska i pokój w Chrystusie. Drogi panie Katarzynie! Wiedz, że nasza przyjacielska rozmowa w Marburgu dobiegła końca i jesteśmy prawie we wszystkich sprawach zgodni, bez przeciwników chcących zachować ten sam chleb w Wieczerzy Pańskiej i wyznać Chrystusa duchowo w nim obecnego. Dziś landgraf zapytał, czy możemy stać się jednością, czy też, jeśli pozostaniemy podzieleni, możemy nadal pozostać między sobą braćmi i członkami Chrystusa. Nad tym landgraf pracuje zaciekle. Ale my nie chcemy braci i członków, chcemy pokoju i dobra. Myślę, że jutro lub pojutrze chcemy wyjechać i udać się do Jego Łaskawości do Schleitz w Vogtlandzie, do której wezwał nas Jego Książęca Mość.

Powiedz Panu z Pomorza, że najlepszym argumentem był argument Zwinglego, że *corpus non potest esse sine loco, ergo Christi corpus non est in pane, z Oecolampadii: dies Sacramentum*

est signum corporis Christi [ciało nie może być bez miejsca, dlatego w chlebie nie ma ciała Chrystusa]. Obawiam się, że Bóg ich oślepił, tak że nie mają nic do zaoferowania. Mam wiele do zrobienia, a łódź jest w pośpiechu. Powiedzcie wszystkim dobranoc i módlcie się za nas! Wszyscy jesteśmy jeszcze świeży i zdrowi, żyjemy jak książęta. Ucałuj ode mnie Lenchen i Hansiego!

W dniu Franciszka, 1529.

Twój chętny sługa, Marcin Luter. Przybyli tu również Johann Brenz, Andreas Osiander, doktor Stefan z Augsburga.

Tu oszaleli od potu, wczoraj pięćdziesięciu się położyło, jeden czy dwóch umarło.”

Słowniczek pojęć.

Landgraf – tytuł władcy feudalnego w Świętym Cesarstwie Rzymskim, który jako hrabia bezpośrednio podlegał cesarzowi, zarządzając ziemią nadaną bezpośrednio przez samego władcę. W liście landgrafem nazwany został Filip Wielkoduszny, który od 1509 roku był landgrafem Hesji.

Pan z Pomorza – był to Jan Bugenhagen, nazywany zwykle przez Lutra Pomorzanie lub Panem z Pomorza, ponieważ urodził się na Pomorzu. Bugenhagen był profesorem i pastorem w Wittenberdze.

Lenchen i *Hansi* (niem. *Lensgen* und *Hänsgen*) – są to zdrobnienia imion pierwszych dwóch dzieci Lutra, córki Magdaleny i syna Jana (Hansa).

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

- Co, na podstawie listu, możemy powiedzieć o autorze i jego stosunku do rodziny?
- Jaki charakter mogła mieć „przyjacielska rozmowa w Marburgu”?
- Czego dotyczy, wymieniona w liście, podstawowa różnica pomiędzy luteranizmem a zwinglianizmem?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

- Jakiej epidemii dotyczy wskazanie przez Lutra na „poty”?
- Biorąc pod uwagę datę analizowanego listu i wskazanie autora na „przyjacielską rozmowę”, jakie dokładnie wydarzenie opisywał Luter?
- Z jakiego powodu, Twoim zdaniem, Luter mógł zwracać się do swojej żony per pan?

Wskazówki.

Szukając odpowiedzi na pytania warto przypomnieć sobie, w jakiej formie dyskutowano w epoce nowożytnej nad kwestiami religijnymi i jak starano się rozstrzygać spory o tym charakterze. Pamiętać należy także o tym, że Katarzyna Luter – będąc żoną reformatora – miała nieco większe możliwości i „silniejszą” pozycję niż większość kobiet żyjąca w jej czasach.

Literatura pomocnicza.

Friedenthal R., *Marcin Luter. Jego życie i czasy*, Warszawa 1991.

Schilling H., *Marcin Luter. Buntownik w czasach przełomu*, Poznań 2017.

Najważniejsze cezury.

Marcin Luter poślubił Katarzynę von Bora 13 czerwca 1525 roku. Z kolei 19 kwietnia 1529 roku odbył się sejm Rzeszy w Spisze, gdzie spotkało się sześciu książąt i przedstawiciele 14 miast Rzeszy, jako reprezentanci mniejszości protestanckiej, w proteście przeciw nałożeniu banicji na Marcina Lutra. Landgraf Filip Wielkoduszny usiłował stworzyć wielką koalicję antyhabsburską z Szwajcarią, Wenecją i Francją, aby wzmocnić ich wagę polityczną. W tym celu musiało dojść do wcześniejszego porozumienia teologicznego między niemieckimi i szwajcarskimi reformatorami.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Martyna Sara Górska